

RUS TILINI O‘RGANISHNI OSON VA SAMARALI USULLARI.**Poyonova Gavxar Erkinovna***Qarshi Iqtisodiyot va pedagogika universiteti 3 bosqich talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada rus tilini o‘rganishda qo‘llanilishi mumkin bo‘lgan samarali va amaliy usullar yoritib berilgan. Til o‘rganishdagi asosiy qiyinchiliklar, ularni yengib o‘tish strategiyalari, zamonaviy texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar bilan birgalikda tahlil qilinadi. Shuningdek, rus tilini tezroq va samarali o‘zlashtirish uchun tavsiya etiladigan metodikalar, onlayn resurslar, va kommunikativ yondashuvlar haqida ma‘lumot beriladi. Maqola rus tilini o‘rganishga kirishayotgan yoki uni chuqurroq o‘rganmoqchi bo‘lganlar uchun foydali bo‘lishi mumkin.*

Kalit so‘zlar: *Rus tili, til o‘rganish metodikasi, samarali usullar, kommunikativ yondashuv, onlayn platformalar, lug‘at boyligini oshirish, til amaliyoti.*

Bugungi globallashuv davrida chet tillarini, ayniqsa rus tilini o‘rganishga bo‘lgan ehtiyoj tobora ortib bormoqda. Rus tili postsovet hududida keng tarqalgan bo‘lib, ko‘plab sohalarda – ilm-fan, savdo, tibbiyot, texnologiya va siyosatda muhim aloqa vositasi hisoblanadi. Shu bois, rus tilini o‘rganish nafaqat shaxsiy rivojlanish, balki kasbiy o‘sish uchun ham zarur hisoblanadi. Til o‘rganish jarayoni murakkab bo‘lishiga qaramay, to‘g‘ri yondashuvlar yordamida uni osonlashtirish mumkin.

Til o‘rganish jarayoni muvaffaqiyatli bo‘lishi uchun eng avvalo aniq reja tuzish zarur. Har bir o‘rganuvchi o‘zining o‘rganishdagi maqsadini belgilab olishi lozim: kundalik suhbatlar uchunmi, ish yoki o‘qishda foydalanish uchunmi, yoki imtihonga tayyorgarlik ko‘rish uchunmi – bu omil tanlanadigan uslublarga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Reja oddiy bosqichlardan iborat bo‘lishi kerak: har haftalik yoki oylik maqsadlar, o‘rganiladigan mavzular, ajratiladigan vaqt va mashqlar soni.

Bundan tashqari, til o‘rganishda ichki motivatsiya muhim rol o‘ynaydi. O‘rganilayotgan tilni foydali deb his qilish, uni real hayotda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘lish, muvaffaqiyat hissi – bularning barchasi o‘rganuvchining doimiy rivojlanishini ta’minlaydi.

Rus tilini bilish darajasi asosan lug‘at boyligiga bog‘liq. So‘z boyligini oshirish uchun quyidagi usullar tavsiya qilinadi:

Tematik o‘rganish – Har bir mavzu bo‘yicha alohida lug‘at tayyorlash: masalan, "Uy", "Ish", "Ovqat", "Sog‘liq", "Sayohat" kabi. Bu usul kontekstda o‘rganishga yordam beradi.

Kundalik yodlash – Har kuni 5–10 ta yangi so‘z yodlab, ularni gaplarda ishlatish. Yangi o‘rgangan so‘zlar bilan qisqa matnlar tuzish tavsiya etiladi.

Ilovalar orqali o‘rganish – Quizlet, Anki kabi ilovalar yordamida so‘zlar vizual va interaktiv tarzda yodlanadi.

Sinonim va antonimlar bilan ishlash – Bir so‘zning sinonimlari va antonimlarini bilish so‘z boyligini chuqurroq tushunishga olib keladi.

Grammatika har qanday til o‘rganishning asosiy poydevoridir. Rus tili grammatikasi o‘zbek tiliga nisbatan murakkabroq tuzilgan bo‘lib, unda otlarning jinsga ajralishi, so‘zlarning holatga qarab o‘zgarishi, fe‘llarning turli zamon va nisbatlarda qo‘llanishi, so‘z tartibining moslashuvchanligi kabi xususiyatlar mavjud. Til o‘rganishda bu qoidalarni o‘zlashtirish ilk bosqichda qiyinchilik tug‘dirishi mumkin, ammo to‘g‘ri va bosqichma-bosqich yondashuv bu jarayonni soddalashtiradi.

Rus tilida grammatikani o‘rganishda eng avvalo quyidagi asosiy yo‘nalishlarga e‘tibor berish lozim:

1. **Otlar jinslari:** Rus tilida otlar erkak, ayol va o‘rta jinsga bo‘linadi. Har bir jinsning o‘ziga xos belgilari bor va bu belgilarga qarab sifatlar va fe‘llar ham moslashadi. Masalan, “НОВЫЙ СТОЛ” (yangi stol – erkak jinsi), “НОВАЯ КНИГА” (yangi kitob – ayol jinsi), “НОВОЕ ОКНО” (yangi deraza – o‘rta jins).

2. **Padejlar (holatlar):** Rus tilida so‘zlar gapdagi vazifasiga qarab turli holatlarda ishlatiladi. Har bir holat o‘zining maxsus qo‘shimchalari va so‘z o‘zgarish shakllariga ega. Bu holatlar yordamida gapda kim? nima? kimga? kimdan? bilan? haqida? kabi savollarga javob topiladi.

3. **Fe‘l zamonlari va nisbatlari:** Harakatning qachon bo‘lganini bildiruvchi zamonlar (hozirgi, o‘tgan, kelasi) va harakatning qanday kechganini bildiruvchi nisbatlar (yetkazilganmi yoki yo‘qmi) rus tilining fe‘l tizimida muhim o‘rin tutadi. Misol uchun: *читать* (o‘qimoq – davomli harakat), *прочитать* (o‘qib bo‘lmoq – yakunlangan harakat).

4. **Gap tuzilishi va sintaksis:** Rus tilida gap tuzilmasi o‘zbek tilidagidek qat’iy bo‘lmagan. So‘zlar o‘z vazifasini asosan holat orqali bildiradi, bu esa so‘z tartibini biroz erkin qiladi. Shunday bo‘lsa-da, rasmiy nutqda klassik so‘z tartibi – ega, kesim, to‘ldiruvchi, aniqlovchi va hol – saqlanadi.

Grammatikani o‘rganishda doimiy mashq qilish, kichik matnlar o‘qish va grammatik qoidalarni real kontekstda qo‘llash juda samarali bo‘ladi. Dastlabki bosqichda bolalar uchun yozilgan soddalashtirilgan matnlar, qisqa hikoyalar va kundalik hayotga oid dialoglar tavsiya etiladi.

Xulosa: Rus tilini o‘rganish — bu nafaqat yangi tilni egallash, balki madaniy, ijtimoiy va intellektual jihatdan ham o‘z ustida ishlash demakdir. Mazkur maqolada rus tilini samarali va oson o‘rganishning asosiy metodlari tahlil qilindi. Tilingizni mustahkamlash uchun rejalashtirilgan yondashuv, motivatsiya, lug‘at boyligini oshirish strategiyalari, grammatikani kontekstda o‘rganish, tinglab tushunish va yozma ko‘nikmalarni rivojlantirish zarurligi haqida batafsil so‘z yuritildi.

Rus tili grammatikasi nisbatan murakkab bo‘lsa-da, uni bosqichma-bosqich o‘zlashtirish, amaliy mashqlar va interaktiv metodlardan foydalanish orqali bu murakkablikni yengib o‘tish mumkin. Ayniqsa, yozma va og‘zaki muloqotga alohida e’tibor berish, real hayotiy suhbatlarga qo‘shilish, zamonaviy texnologiyalar, ilovalar va onlayn resurslardan foydalanish til o‘rganish jarayonini sezilarli darajada yengillashtiradi va tezlashtiradi.

Shuningdek, doimiy ravishda til amaliyotida bo‘lish, har kuni o‘rganilgan bilimlarni takrorlash, yangi so‘zlarni gaplarda qo‘llash, grammatik qoidalarni mustahkamlash orqali o‘quvchi o‘zining til bilimlarini izchil rivojlantirib boradi. Har bir o‘quvchi uchun mos va qulay uslubni topish esa o‘zlashtirish samaradorligini oshiradi. Rus tilini o‘rganish jarayoni izchil, sabr-toqatli va qiziqarli bo‘lishi kerak. Shundagina til o‘rganish samarali va barqaror natija beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Голицынский Ю.Б. – *Грамматика. Сборник упражнений по русскому языку*, СПб, 2020.
2. Иванова Н.В. – *Практическая грамматика русского языка*, Москва, 2018.
3. Попова И.Н., Казакова И.А. – *Русский язык как иностранный: базовый курс*, Москва, 2019.
4. Vlasova T.V. – *Развитие навыков письменной речи у изучающих русский язык*, Санкт-Петербург, 2021.
5. Brown S. – *How to Learn Russian: The Easy and Fun Way*, Language World, 2020.